

Samarbeid skole - hjem

Skolens samarbeid med hjemmene er en bærebjelke i arbeidet for at skolen skal bli god for absolutt alle. Skolens innsats for å dra med foreldre, for å skape en felles forståelse med foreldre, og for å ha foreldre med seg når det kniper, kan avgjøre hvorvidt både ansatte og elever får en god hverdag i skolen.

Skole - hjem samarbeidet hviler på to pilarer:

- Foreldre er på den ene siden hovedansvarlige for egne barn, også når det gjelder opplæring.
- Skolen er på sin side ansvarlig for å fylle opplæringen med ett innhold. Skolen er også ansvarlig for at samarbeidet med hjemmene skal ha en form og et innhold som sikrer at samarbeidet finner sted, og som samtidig tar foreldrenes hovedansvar for opplæringen på alvor.

Foreldreansvaret

For de fleste er det en selvfølge at foreldre er hovedansvarlige for eget barn når det kommer til omsorg og oppdragelse. For mange foreldre står det ikke like klart at de også har **hovedansvar for opplæringen av egne barn**.

Norske barn har ikke skoleplikt. I stedet har norske foreldre en opplæringsplikt av egne barn, og så er skolen der som en støtte for foreldre i denne oppgaven. Skolen er med andre ord en hjelper og en som skal bistå. Foreldrenes hovedansvar for blant annet opplæringen blir beskrevet som "den bærende ideen i foreldreretten", og blir slått fast både i **opplæringsloven** og i **barneloven**.

Læreplanverket for Kunnskapsløftet formulerer det slik: "*Foreldrene har primæransvaret for oppfostringen av sine barn. Det kan ikke overlates til skolen, men bør utøves i samarbeid mellom skole og hjem.*"

Opplæringsloven slår videre fast at foreldres hovedansvar virker to veier:

Foreldre har både en rett og en plikt til medvirkning i skolen.

På den ene siden definerer foreldreansvaret rettigheten foreldre har til å få innsikt, til å bli informert, til å bli involvert, til å kunne medvirke og til å ha innflytelse på forhold og prosesser som berører eget barn. Skolens opplæring, organisering og strategivalg kan ikke foregå i det lukkede rom, uten å involvere foreldre. På den annen side så forplikter foreldreansvaret foreldre. Foreldres hovedansvar gir skolen rom til å stille krav om medvirkning og samarbeid, samt om oppfølging av eget barn for at opplæringen skal bli best mulig.

Skolen kan stille krav til foreldre om

- medvirkning og deltakelse i et samarbeid
- oppfølging både av avtaler og av føringer som bør ligge på foreldre
- initiativ til kontakt og hjelp til "drifting" av samarbeidet
- forventet rolle i arbeidet med, og oppfølging av, eget barn.

Les mer: **Foreldres samarbeid med skolen**

Skolens ansvar

Skolens ansvar i skole - hjem samarbeidet er definert ved at den ***må*** involvere og trekke med foreldre. **Det ligger på skolen å ta initiativ til, legge til rette for og gi et innhold til samarbeidet.** Det ligger dessuten på skolen å stille krav til foreldre om medvirkning.

Initiativ til samarbeid

Både i det formaliserte samarbeidet (foreldremøter og utviklingssamtaler), og i ad-hoc samarbeidet og samarbeidet som skjer fra uke til uke, så ligger ansvaret for å ta initiativ hos skolen. Skolen er tettest på eleven i den daglige opplæringen, og er den part som bør være best i posisjon til å definere områder for samarbeid. Skolens initiativ begrenser imidlertid ikke foreldres rett og plikt til å ta initiativer og drive frem et samarbeid når det er nødvendig.

Å legge til rette for samarbeid

Skolen har ansvar for at samarbeidet mellom skole og hjem har en form som fungerer godt både for foreldre og for ansatte. Det finnes mange forhold som legger begrensninger på samarbeid og medvirkning. Og motsatt: Gjennom aktiv

tilrettelegging, både for ansatte i skolen som kan oppleve mer enn hektiske og overfylte dager, og for foreldre som ønsker info, kontakt, og medvirkning, så kan samarbeid lettere skje.

Å gi et innhold til samarbeidet

Skolen har ansvar for å legge et innhold til samarbeidet som både er relevant og som tar foreldres hovedansvar for opplæringen på alvor. Det kan for eksempel være å gi foreldre mulighet til delaktighet, til å bli hørt og til å kunne ha innflytelse på områder som berører eget barn.

Å sikre foreldres medvirkning

Medvirkning fra foreldre er ikke bare en rettighet men også en plikt. Skolen skal ikke stå alene i arbeidet med elevene. Skolen må på den ene siden være klar på krav og forventninger til foreldre, og på den annen kunne ansvarliggjøre foreldre som velger å ikke følge opp sitt foreldreansvar.

Hva betyr dette for praksis i skolen?

Skolen som pådriver og tilrettelegger

For det første betyr det at skolen må *ta ledelsen og være pådriver* i samarbeidet, både for å få det til å skje og for å sikre samarbeid med **alle** foreldre, også der elever har flere hjem. Foreldre er dessuten forskjellige, og ikke alle foreldre er like lette å bygge relasjon og samarbeid med. Dette bør skolen ta høyde for og være i forkant av, som en rutine.

For det andre betyr det at skolen må *etablere gode og fungerende kanaler* for informasjon og dialog, og som et bestandig signal gjøre det klart at "denne skolen ønsker en lav terskel for kontakt med foreldre, begge veier". Skolen bør gjøre det klart at "det alltid er bedre med en henvendelse for mye enn en for lite". Den lave terskelen for kontakt er bunnplanken i et godt skole - hjem samarbeid.

For det tredje betyr det at skolen må være *tydelig på hva foreldre kan forvente* av skolen. Klare, konkrete og uttalte forventninger gir et godt utgangspunkt for dialog.

For det fjerde så har skolen også ansvar for at *dialog og samarbeid har et*

positivt fortegn, hvor foreldre og foresatte blir tatt vel i mot, blir lyttet ut, og opplever at skolen tar det de kommer med på alvor, selv om den ikke alltid kan gjøre det foreldre ønsker.

Til sist har skolen også et ansvar for at foreldre møter en forutsigbar skole som stiller krav til foreldre, og som både har konkretisert og meddelt hvilke forventninger som ligger på foreldres mht. oppfølging og medvirkning i både opplæring og i samarbeidet med skolen.

Konkretisering av forventninger alle veier: til skolen, lærere, foreldre og elever er et nødvendig utgangspunkt for et godt og virksomt skole - hjem samarbeid.

Les mer: **Skolens samarbeid med hjemmene**

Et forventningsdokument

Skolen bør, i samarbeid med foreldre og FAU utvikle et *gjensidig forventningsdokument*. Det er et dokument som gjennom involvering og prosess definerer forventninger alle veier, og som samtidig blir brukt, vedlikeholdt og reaktivert som en viktig del av skole - hjem samarbeidet.

I første omgang bør skolen konkretisere hva foreldre kan forvente av skolen, både med hensyn til samarbeid, trygghet og i opplæringen av elevene. Det bør være mer konkret og detaljert enn utsagnet "Hos oss skal alle ha det bra i et godt læringsmiljø". Eksempler på konkrete forventninger kan være:

- Voksne ved skolen vil kartlegge aktivt om det foregår krenkelser mellom elever
- Alle elever vil få korte samtaler med kontaktlærer hver andre til tredje uke, blant annet for å kartlegge hva eleven opplever og hvordan eleven har det
- Foreldre/ foresatte som tar kontakt med skolen vil bli tatt godt i mot
- E-post vil bli besvart innen to dager
- Foreldre/ foresatte vil bli informert om uheldige forhold som oppstår rundt eller med egne barn, så raskt det går. Skolen ønsker en lav terskel for kontakt begge veier.

Les mange flere eksempler på konkrete forventninger til skolen **her**.

Foreldres hovedansvar tydeliggjør nødvendigheten av at også hjemmene må møtes med et klart og konkret sett med forventninger fra skolen. Forventninger til foreldre bør utvikles i samarbeid med foreldregruppa og FAU. Klare, konkrete og synlige forventninger til foreldre, skole og elever, er vesentlige elementer i skole - hjem samarbeidet. Andre viktige elementer er informasjon om tiltak i skolen, og om rammer skolen har å forholde seg til.

Les mer på medlemssider:

- Utvikling av et gjensidig forventningsdokument
- Eksempler på forventningsdokumenter

Skolen bestemmer i skolen

På tross av foreldres hovedansvar for opplæring, så er det skolen som må bestemme i skolen. Skolen har ansvar for å bygge en helhet som ivaretar mange hensyn. Samtidig er det mange forhold som setter rammer for virksomheten og for hva det er mulig å få til.

Skolen plikter å informere, involvere og lytte ut foreldre, og være pådriver for at samarbeidet skal finne sted, uten at dette går på bekostning av skolens rett til å ta avgjørelser. Mange konflikter mellom skole og hjem oppstår fordi skolen ikke har vært dyktig nok både med å synliggjøre innsats, og til å avklare forventninger alle veier.

Les mer:

- **Bruk av foreldrekontakter/ FAU**
- **Utfordring i skolen: Skole - hjem samarbeid**
- **Utfordring i skolen: Voksnes forskjellighet**
- **Enkeltvedtak**